શ્રી શત્રુંજય - મુક્તિ સમ્યગ્જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

C/o. શાહ ગોવિંદજી વીરમ, ફેક્ટરી કમ્પાઉન્ડ, મોંઢા રોડ, ઔરંગાબાદ - ૪૩૧ ૦૦૧

સમ્યગ્જ્ઞાન પરિચય

◆◆◆ અભ્યાસક્રમ જવાબ પત્ર ◆◆◆ સપ્ટેમ્બર - '2022

એનરોલમેન્ટ નંબર ૪ ગામ ________

વિદ્યાર્થીનું નામ ________

પ્રશ્ન-૧ ખાલી જગ્યા

(૧)	જિન દર્શન
(૨)	ક્ષાયિક
(૩)	શત્રુરૂપ
(૪)	અહંકારી
(૫)	ક્ષેત્ર
(૬)	દેવલોક
(૭)	મુગરબધ્ધ
(૮)	વાયુભૂતિ
(૯)	શીલ - સદાચાર
(૧૦)	સમવસરણ
(૧૧)	વિદક
(૧૨)	દુર્ગતિ
(૧૩)	ઇન્દ્રભૂતિ
(૧૪)	પ્રાસાદવતંસક
(૧૫)	અનંત દર્શન
(૧૬)	પરવિવાહકરણ
(૧૭)	અકર્મભૂમિ
(૧૮)	મૂલનાયક
(૧૯)	દર્શન શક્તિ
(૨૦)	અનેકગણું

પ્રશ્ન-૨ એક જ શબ્દમાં

(૧)	પરિગ્રહ
(૨)	યુગલિક
(૩)	થિણદ્ધિ
(૪)	દર્શાર્ણભદ્ર રાજા
(૫)	જ્યોતિર્મય શુદ્ધ
(૬)	ચક્ષુદર્શનાવરણીય
(૭)	અજીતનાથ પ્રભુ
(૮)	મુનિ - સાધુ
(૯)	ઔપશમિક
(૧૦)	સમચતુરસ્ત્ર
(૧૧)	અધોવન્ત / નીચોવાળી
(૧૨)	શ્રુતજ્ઞાન
(૧૩)	સદગતિ
(૧૪)	નેમિનાથ પ્રભુ
(૧૫)	અશુભ

પ્રશ્ન-3 શબ્દનો અર્થ

(૧)	મિથ્યાત્વ
(૨)	ક્ષેત્ર
(૩)	વૈનાઢ્ય
(૪)	કરો

(૫)	વિવેકી
(૬)	સાલતા-સાલતા
(૭)	પાત્ર
(૮)	અધિપતિ
(૯)	સ્ત્રીઓએ
(૧૦)	તલવાર
(૧૧)	શ્રદ્ધા
(૧૨)	તરેલા છે / તરીગયા
(૧૩)	કામ
(૧૪)	દર્શન
(૧૫)	આશ્રવ
(૧૬)	વિચિત્ર
(૧૭)	વાણીવાળા
(૧૮)	યુક્ત / વ્યાપ્ત
(૧૯)	સ્વપત્નિ / સ્વસ્ત્રી
(૨૦)	ક્ષાયિક

પ્રશ્ન-૪ જોડકાં જોડો

(૧)	૭	(૬)	૩
(૨)	૯	(૭)	૨
(૩)	૮	(૮)	૫
(૪)	૧	(૯)	૪
(૫)	૧૦	(૧૦)	૬

પ્રશ્ન-૫ સંખ્યામાં જવાબ

(૧)	૫૧૨
(૨)	૫
(૩)	૮૪ લાખ
(૪)	૩૪
(૫)	૧૦૦૦
(૬)	૨૪
(૭)	૧૮ વર્ષ
(૮)	૮૪૨૧ ૧૯
(૯)	૨૭
(૧૦)	૯

	પ્રશ્ન-૬ ✓ કે X	પ્રશ્ન-૭ આ વાક્ય ક્યા પાને છે તે નંબર
(૧)	X	૨૦
(૨)	✓	૧૦
(૩)	X	૧૮
(૪)	X	૨
(૫)	✓	૨૪
(૬)	✓	૧૩
(૭)	X	૧૮
(૮)	✓	૨૧
(૯)	X	૨૨
(૧૦)	✓	૧૫

પ્રશ્ન ૧-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૨-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૩-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૪-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૫-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૬-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૭-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૮-મેળવેલ ગુણ	=	કુલ ગુણ

તપાસનારની સહી ________

રીમાર્ક ________

પ્રશ્ન - ૮

૧. વેદનીય કર્મના ૨ પ્રકાર આપવામાં આવ્યા છે -- પાંચે ઈન્દ્રિઓના મનગમતા વિષયોના ઉપભોગથી એક જાતના સુખનો અનુભવ કરાવનાર કર્મ તે "સાતા વેદનીય" તથા પાંચે ઈન્દ્રિઓના મનગમતા વિષયોના વિરુદ્ધમાં અને ઈન્દ્રિયોના અણગમતા વિષયોના સંયોગથી એક પ્રકારના દુ:ખનો કંટાળાનો અનુભવ કરાવનાર કર્મ તે "અસાતા વેદનીય" -- વેદનીય કર્મને મધથી ખરડાયેલી તલવારને ચાટવાની ઉપમા આપવામાં આવી છે -- જ્યારે તલવારને ચાંટયે તો પ્રથમ મધનો સ્વાદ આવે ત્યાં સુધી સુખનો અનુભવ થાય પરંતુ જીભ કપાય ત્યારે દુ:ખનો અનુભવ થાય - એમજ જીવ સુખના સંયોગ-વિયોગમાં શાતા અશાતા અનુભવ કરે -- પ્રાય: કરીને દેવ-મનુષ્યને શાતા વધુ હોય - તથા અશાતા ઓછી સંભવે - નરક-તિર્યંચને અસાતા વધુ - સાતા ઓછી સંભવે -- એ પણ પુણ્ય ઉપર depend છે એ ધ્યાન રાખવો.

૨. એ વ્રતમાં ૧) ક્ષેત્ર-ઘર-દુકાન આદિ કરેલ પ્રમાણથી વધારે રાખ્યાં હોય -- ૨) ઘડેલા અથવા ઘડ્યા વિનાનું સોનું, રૂપું, આભૂષણ, સિક્કા વગેરે ધારેલ પ્રમાણથી વધારે રાખ્યા હોય - ૩) ચારે પ્રકારનું ધન તથા ઘઉં, મગ, અડદ વગેરે ચોવીશ પ્રકારનું ધાન્ય ધારેલ પ્રમાણ કરતા વધારે રાખેલ હોય - ૪) બે પગવાળાં દાસ, દાસી વગેરે તથા ચાર પગવાળા ગાય ભેંસ વગેરે ધારેલાથી વધારે રાખ્યાં હોય -- ૫) તાંબુ, કાંસુ, લોખંડ વગેરે હલકી જાતની ધાતુ ધારેલથી વધારે રાખી હોય -- આ ૫ અતિચારો લાગે છે -- એ અતિચારના દોષથી બચવા માટે બધાને પ્રયત્ન કરવું જોઈએ -- કારણને સર્વ ગુણોને નાશ કરનાર કષાય લોભ પરિગ્રહને વધારવા પ્રેરણા કરે છે - માટે સંતોષ ગુણ કેળવવું જોઈએ અને દોષોથી મુક્તી કેળવવી જોઈએ --

૩. વાયુભૂતિને એક શંકા હતી કે જીવ એ જ શરીર છે કે શરીર એ જ જીવ છે -- સમવસરણમાં જતા વાયુભૂતિની શંકા પ્રભુએ દૂર કરી -- એ શંકાના સમાધાન કરતા પ્રભુએ જણાવ્યું કે જ્યોતિર્મય શુદ્ધ આત્મા સત્યથી, તપથી અને બ્રહ્મચર્યથી મેળવી શકાય છે એટલે જાણી શકાય છે -- એ આત્માને સંયમિત આત્માવાળા સાધુપુરુષો જોઈ શકે છે -- આ વેદપદોથી પાંચ ભૂતોથી અલગ આત્મા છે એમ સિદ્ધ થાય છે તે તારી માન્યતા બરાબર નથી -- વળી "વિજ્ઞાનઘન એ વૈતેભ્યો ભૂતેભ્યો" એ પદનો અર્થ પણ ઈન્દ્રભૂતિને જે રીતે સમજાવેલ તે રીતે વિસ્તારથી પ્રભુએ વાયુભૂતિને સમજાવ્યો -- તે સાંભળી સંશય નાશ પામવાથી પ્રતિબોધ પામેલા એવા વાયુભૂતિ પણ પોતાના પાંચસો વિદ્યાર્થી શિષ્ય સહિત પ્રભુપાસે વિનીત ભાવે નમી પડ્યા --

૪. દેવાધિદેવના દર્શન કરવા જનાર શ્રાવક પોતાની સર્વ ઋદ્ધિથી, સર્વ દ્યુતિ (કાંતિ) થી, સર્વ શક્તિથી, સર્વ બળથી, સર્વ પરાક્રમથી, જૈન શાસનનો મહિમા વધે એ રીતે વિધિપૂર્વક ઉચિત ચિંતવણા કરતો કરતો દેરાસર જાય -- પ્રભુજીના દર્શન, વંદન પૂજા કરવા જાય -- બીજાને ધર્મ પમાડવા તથા શાસનની પ્રભાવના કરવા ઋદ્ધિવંત શ્રાવકે આડંબર સહિત દેરાસરે દર્શન કરવા જવું જોઈએ - સામાન્ય સંપદાવાળા શ્રાવકોએ અહંકારને ત્યજી વિનયવંત થઈને કુળાચાર અને સંપદા અનુસાર વસ્ત્ર-આભુષણનો આડંબર કરીને પોતાના ભાઈ-મિત્ર-સ્વજન સમુદાયને સાથે લઈને દેવાધિદેવના દર્શન કરવા જવું જોઈએ -- પણ આ બધામાં એક વાતનો ખાસ ખ્યાલ રાખવો કે અહંકાર ન સ્પર્શી જાય --

૫. વેદક સમકિત એ ૫ સમકીતમાંનો એક પ્રકાર છે -- આ પૌદ્ગલિક અશુદ્ધ સમ્યક્ત્વ છે -- આ સમકીત ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્ત્વનો જ એક ભેદ છે -- ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્ત્વમાં મિથ્યાત્વમોહનીય, મિશ્રમોહનીય અને ચાર અનંતાનુબંધી કષાય એમ છનો સર્વથા ક્ષય થાય છે -- અને સમ્યક્ત્વ મોહનીયનો ક્ષય ચાલુ છે -- એ ક્ષય જ્યારે અંતિમ ચરણમાં પહોંચે છે ત્યારે એને વેદક સમ્યક્ત્વ કહેવાય છે -- એના પછી તરત જીવને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તી થાય છે -- માટે એ સમજવું કે પેલા ક્ષાયોપશમિક સમકિત, એના અંતિમ ચરણમાં વેદક સમકિત અને પછી ક્ષાયિક સમકિત જીવને થાય.